

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspeševanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje in izdaja *Anton Štrekelj*, državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici

Štev. 7.

V Gorici, dne 3. aprila 1906.

Tečaj 11.

Nekoliko o kokošarstvu.

„S koso ugonobim to kokošjo golazen, ako mi je ne spraviš kmalu izpred oči. Vse žito mi požrejo in še za seme ga bom moral kupovati.“ Tako se je hudoval Luka na svojo „boljšo polovico“. Imel je prav! Žena je rada cvrla jajca in jih dajala v štacuno za „kofe“ in cukar, pa je metala kokošim toliko zrnja, da ga niso mogle niti požreti. Skoraj pri nobeni hiši v vasi ni bilo zato toliko vrabcev, kakor na Luketovi strehi. Dan za dnevom bilo je tu polno rajanja in veselja. Kaj bi pa ne! Saj so bili vrabci ravno tako dobro postreženi, kakor Luketove kokoši.

Kakor je govoril Luka, tako govori pri nas marsikateri gospodar. Žal pa, da ima nasproti milemu spolu premalo eneržije. Ženstvo nas včasih tako premoti, da vidimo belo, kar je prav za prav črno. Tudi v kokošnjireji imamo velike dobičke, pravi. Saj znese kokoš vsak drugi dan jajce. Kaj to malo zrnja! Saj se pridela doma.

Ne bom trdil, da ne daje kokošarstvo dobičkov, ne, s pomočjo kokoši si lahko dobimo lep vir dohodkov, toda smelo lahko rečem, da imamo pri nas, kjer hranimo kokoši večinoma s zrnjem, od njih v največ slučajih zdatno izgubo. To skuša lahko oni, ki mora vse kupovati in si natančno beleži stroške. Naše krmljenje je na sploh predrago, da bi smeli pričakovati od kokošarstva dobičkov. Krmjenje samo s zrnjem pa tudi ni nikakor primerno za kokoši, ki nosijo jajca. S zrnjem kokoši odebelimo, ž njim pa ne povspešimo nošenja jajc, kajti v zrnju je pač mnogo škroba, ki služi za napravo tolišče, premalo pa je v njem beljakovine, iz katere se zamorejo napravljat

jajca. Prvi uzrok toraj, da nam donaja naše kokošarstvo mesto dobičkov velike izgube, leži v nepravilnem krmljenju.

Drugi uzrok našega neuspeha pri kokoših so slabi hlevi. Pr naših kmetih znam za kurnike, ki se niso še nikoli, od kar obstojé, očistili. V njih mrgoli raznih mrčesov, ki zajedajo kuretino. Se vé, da se ne more ta v nepokoju tako razvijati, kakor v miru. Človek se prav boji blizu teh prostorov, da se ne naleze tudi on malopridnih živali. Prav nič ni čudno tudi, da so pri nas tako goste razne kokošje bolezni, ki poberejo včasih kuretino kar od kraja. Kaj bi ne bile pri taki nesnagi!

Tretji uzrok, zakaj ne donajajo naše kokoši vsaj toliko dohodkov, kolikor imamo ž njimi stroškov, leži pač tudi v slabih kokošjih plemenih, ki jih redimo. Ne rečem, da je ta ali oni v tem oziru svojo kokošjorejo že mnogo zboljšal, toda na sploh so naše kokoši boljše požeruhinje, nego nosilke jajc. Domače plemé, ki je bilo kolikor toliko še precej dobro, smo z upeljavo tujih kokoši še poslabšali. Povedati pa moramo tu, da ne velja rediti petelinov vedno le iz domače črede, kakor se dogaja največkrat pri nas, marveč jih je treba dobiti sicer od tistega plemena, toda od takih starišev, ki niso z našimi kokoši v sorodu. V nasprotnem slučaju dobimo le slaboten zarod.

Marsikatera naša gospodinja je zaljubljena v kako kokoš, ki ima lepo perje ali lepo rožo ali pa nosi na nogah ali na glavi čop. Ne mara je zaklati, četudi je kokoš stara že 5 ali 10 let. Taka starina je pri hiši samo v škodo. Kdor se hoče baviti s kokošarstvom, ta mora pomisliti, da nosi kokoš, čim je prekoračila starost dveh let, vedno manj jajc. Vsaka kokoš znese namreč v svojem življenju 500 do 700 jajc, katere se razvijejo popolnoma do 7 leta. Po ti starosti kokoš ne nosi več aii vsaj jako malo. Največ jajc znosi v 2. letu, potem v 1. in 3., vedno manj pa v 4., 5. itd. Ko je kokoš v četrtem letu, nosi že tako malo, da sa je neizplača več rediti. Zato bi morale naše gospodinje paziti na to, da iztrebijo iz dvorišča vse one kokoši, ki so starše od treh let. Na sploh se govori, da je kokoš samo do tedaj dobičkonosna, če znosi v letu najmanj 120 jajc, a ne stane hrana več nego 1½ vinar na dan. Če pustimo kokoš, da se zastara in znese do 8 leta 630 jajc, stalo bode vsako jajce, ako računimo za kokoš 1½ vinar stroškov na dan 8·7 vinarjev, toraj skoraj 4½ krajcarjev. Kje prodajajo jajca po ti ceni! Če redimo pa

kokoš samo 3 leta in znese ta povprečno 135 jajc, stane jajce v tem slučaju samo 4 vinarje. Preč toraj s starino!

Prej smo rekli, da leži glavni vzrok, zakaj nam ne donaša kokošarslvo dobičkov, v nepravilnem krmljenju. Kako bi se morale krmiti kokoši? Prošle dni mudil sem se na posestvu Otterbach pri Schärdingu na Gornjem Avstrijskem. Tam gospodari mož, ki ima ljubezen do kmetijstva, ki pa ima obenem tudi glavo in srce na pravem mestu. Ta mož se imenuje Juri Wieninger. On se bavi že nad dvajset let intenzivno s kokošarstvom in je dosegel v ti stroki jako lepe izkušnje, katere pa ne obdrži samo zase, marveč jih deli tudi med svoje rojake in sploh daje dobre nauke vsakemu, ki se obrne do njega. On je razkazoval meni in drugim kmetijskim učiteljem, ki so se tam sešli pred par dnevi iz cele avstrijske domovine, svoje kokošarstvo. Reči moramo, da je bilo to nekaj posebnega. Ta mož, ki je že mnogo izkušal, in je strokovno popolnoma izobražen (dovršil je visoko kmet. šolo), rekel nam je, da mu nosijo kokoši povprečno 7·73 K letnega dohodka (če računui 1 kg jajc po 1 K), stroški pa 5·47 K, toraj 2·34 K čistega dohodka. Poglejmo, kako krmii on svoje kokoši.

Za enega petelina in 14 kokoši uporabi sedaj po zimi, ko so kokoši zaprte v omejenem prostoru: zjutraj: 60 g (3 žlice) mesne moke (odpadek pri napravi Liebigovega ekstrakta, stane 40 v za kg), 450 g (3 litre) pšeničnih otrobov, 750 g ($\frac{3}{4}$ kg) kuhanega krompirja, 300 g (2 peščice) oparjene štajerske detelje, 38 g ($2\frac{1}{2}$ žlici) koščene moke; zvečer: 750 g ($\frac{3}{4}$ kg) ječmena ali ovsa (nadomešča se lahko s $\frac{3}{4}$ kg turšice). Jutranjo hrano zmeša ter jo položi še gorko kokošim. V tej piči dobi vsaka žival približno 14—16 g beljakovine, 4—6 g tolšče in 40—50 g ogljenih hidratov. Toliko redilnih snovi potrebuje po večletnih poskušnjah navadna kokoš, ki nosi jajca. Ta piča stane povprečno računjeno $1\frac{1}{2}$ v za kokoš.

Če pogledamo sedaj, kaj se nahaja v turšici, s katero se kokoši pri nas navadno krmijo, izprevidimo koj, kakšno izgubo nam lahko donaša kokošjereja. V turšici se nahaja v 1 kg 80 g beljakovine, 40 g tolšče in 620 g ogljenih hidratov. Da se da toraj gornjim kokošim vsaki 14 g beljakovine, trebalo bi jim vsaj $4\frac{1}{2}$ kg turšice, kar bi stalo, če je turšica po 12 v, 54 v ali za vsako kokoš skoraj 4 v. Gornja hrana pa je za $2\frac{1}{2}$ v ceneja, a pri tem se prilega tudi mnogo bolj za nošenje jajc nego turšica, po kateri kokoši odebele. Vsaki dan smo pri krmljenju s turšico s kokošjo vsaj za $2\frac{1}{2}$ vinarja na

izgubi. Zato priporočamo našim gospodinjam, naj bodo pri kmljenju bolj previdne. V našem listu jim hočentò na razne načine povedati, kako je sestavljati kokošjo hrano, ki bo ceno, zato jim priporočamo za danes, naj ga le pridno čitajo. Št.

Pogled v bodočnost.

Z večo omiko vzbudilo se je v delavskem ljudstvu spoznanje njegovega položaja, ki ga sili, da stremi po tem, kako bi svoje delo z večim dobičkom uporabilo. Tvorčni delavci, rokodelci itd. snujejo društva in zadruga, strokovni listi skrbijo za občni pouk in kar ne bi mogel napraviti posamezen, to izpelje skupnost precej hitro, seveda včasih s pomočjo trdih sredstev, kakor s štrajkom. Nikdo si noče pustiti oslepariti zaslužka svojega dela.

Tudi kmetje so prišli s pomočjo boljše šolske omike do večega spoznanja. Tudi oni hočejo kolikor mogoče dobro uporabiti sad svojega truda. Ker ne more niti tu posameznik ničesar opraviti, snujejo se kmetijska društva in kmetijske zadruga. Dandanes imamo že hranilnice in posojilnice, posojilnice po Raiffeisenovim vzgledu, skladiščne, mlekarske in druge zadruga. Za povzdigo kmetskega blagostanja so posojilnice po Raiffeisonovem vzgledu kakor vstvarjene. Sedaj živimo v času, ko vse drvi za denarjem in dela se samo na to, kako bi dalo kmetijstvo več dohodke, da bo prišlo še več denarja v mestne blagajne in da se nastavi še več število uradnikov ter vzgoji še več kapitalistov. Kmetski stan pa proizvaja delar naravnost v obliki neobhodno potrebnih živil, zato mora kmetski stan skrbeti, da ne bo krepčal s pridobljenim denarjem svojih sovražnikov. To prizadevanje seveda se ne podpira „od zgoraj“; čim je pridobil kmetski stan v tem pogledu kako boljše stališče, koj pridejo veliki kapitalisti s kako novotarijo, ki to stališče zopet vniči.

Mestne hranilnice kažejo vsako leto precejšen preostanek, h kateremu prispevajo precej seveda tudi varčni kmetje. Koliko prispevajo pa te hranilnice od tega preostanka v povzdigo kme-

tijstva? Nič! Rajfajzenovke, kakor imenujejo tudi posojilnice po Reiffeisonovem načinu, zadale so mestnim ...anilnicam hud udarec; v teku okoli 20 let padle so obresti od 6 na 4, celo tudi $3\frac{1}{2}$ odstotke.

Hranilnice izgubile so deloma svoj upliv, ker dobiva kmet manjša posojila v Rajfajzenovki. Ta oskrbuje svoja opravila brezplačno ali kvečemu dovoljuje blagajniku majhno odškodnino. Take posojilnice ne potrebujejo toraj dragih uradnikov. To je velika prednost.

Kakor se množijo te vrste zadrug, tako se množijo razne zavarovalnice. Naši predniki poznali so samo medsebojno zavarovanje proti ognju, ki je slonela na podlagi medsebojne ljubezni. Sedaj imamo pa zavarovalnice proti ognju, toči, nezgodi, bolezni, za življenje, za govedo itd. Ako pripoznamo, da je zavarovanje dobra uvelba, uvideti mora vsakdo: 1. da moramo plačati za zavarovanje več nego se nam vrne; 2. da je dohodek posestva radi mnogovrstnega plačevanja precej manjši; 3. da se uporablja kmetov denar za vzdrževanje brezkončnega števila uradnikov.

Te tri točke so tako jasne, da ne potrebujejo nadaljnega pojasnila. Zavarovanje je pravi blagoslov, kdor se pa hoče ali mora po današnjem načinu na vse strani zavarovati, ta gotovo nazadnje oboža.

Kmetijstvu pada vedno bolj jasno naloga, da se zavarovanje tako vredi, da bo imelo kmetijstvo od njega največe koristi. Gospoda bo težko pomagala kmetu; saj bi delala proti svoji koristi. Tu je toraj na mestu izrek: „kmet, pomagaj si sam!“

Rajfajzenovke so gotovo blagovite naprave, katerim ne moremo dokazati niti škodljive sence. Pri dobrem pa ne smemo obstati, marveč koračiti moramo h boljšemu. Rajfajzenovke niso še od daleč to, kar bi lahko bile. Kmetovalec bi moral s vsami mogočimi sredstvi delati na to, da zadobi te posojilnice več delokrog. Naloga kmetov v prihodnjem času je, da se te zadruge tako vredijo in premenijo, da se bodo pečale lahko tudi s zavarovanjem. Ako so dosegli to drugi stanovi, zakaj ne bi mogel doseči tega kmetski stan?

Koristi te ideje, ki bi se morala šele praktično vpodobiti, so popolnoma razvidne. Ker ne bi treba plačevati ne agentov,

ne uradnikov, znižati bi se morale zavarovalne premije za najmanj 50 odstotkov.

Ker bi bila potem le ena zavarovalnica, skrčilo bi se lahko več zavarovanj (n. pr. proti ognju, toči, za govedo) na eno premijo in polagoma bi prišli h edino pravemu vsestranskemu zavarovanju posestva.

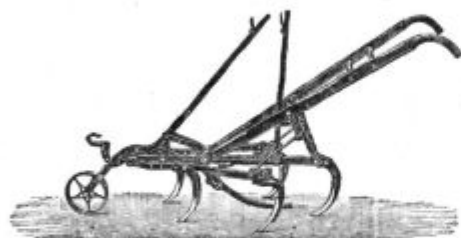
Raifajzenovke delujejo naj, da bo kmet vedno manj odvisen od mestnih denarnih zavodov. Zakaj cvetejo mesta in zakaj se pustoši dežela? Ljudstvo gre ravno tje, kjer se dobi denar in zaslužek; zato skušajte kmetovalci, da se vaše Raifajzenovke prelevijo in pokaže se vam krasen pogled v bodočnost.

Fr. Schischlik.

Okopalnik „Planet“.

Lansko leto govorili smo že v „Prim. Gosp.“ o ti pripravi. Toda ne s pravim uspehom, kajti naši ljudje si ne nabavijo koj vsega onega, o čemur slišijo govoriti, marveč oni se hočejo prej sami prepričati. Saj imajo deloma tudi prav, kajti v časopisju priporočajo se dostikrat tudi take reči, katere so človeku mesto v korist, v kvar. Preveč nezaupljivi pa ne smemo biti. Tu pa tam je treba, da se kedo žrtvuje drugim v korist.

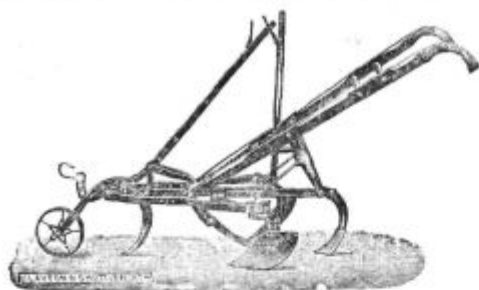
Pod. 23. Okopalnik „Planet“ jr. z rilci.

da imajo tudi primerno zemljo, kajti v vsaki zemlji gotovo tudi najboljše priprava ne deluje.

Okopalniki „Planet“ so dvojni: vprežni in ročni. Vprežne okopalnike kažejo podobe št. 23. do 25., ročne okopalnike pa

Okopalnik „Planet“ je priprava, katero moramo priporočati nekaterim našim posestnikom v poskus. V prvi vrsti priporočamo to pripravo onim, ki imajo mnogo vinogradov ter onim, ki sejejo mnogo okopavine in vrtnine. Seveda je treba,

vidiš v pod. 27. do 29. Vprežni okopalniki obstojé iz več delov iz kolesca, ročajev za vodstvo, ročaja za vrejevanje globočine

Pod. 24.

Okopalnik „Planet jr.“ spremenjen v osipalnik.

sebeno v vinogradu, kjer hočemo, da ne bo plevela, koristna priprava. Okopalnik z vsemi vrstami lemežev stane 70 K in se dobiva pri „Gor. kmet. društvu“.

Pred okopalnik Planet vpreže se navadno en vol ali konj. Samo v jako težki zemlji

kopanja, ročaja za vrejevanje širine ter iz železnega oboda, na katerega so pritrjeni različni lemeži. Če te lemeže menjamo služi nam okopalnik naslikan v pod. 23. za rahljanje, v pod. 24. za osipavanje in v pod. 25. za pletev zemlje. Zadnji okopalnik je po-

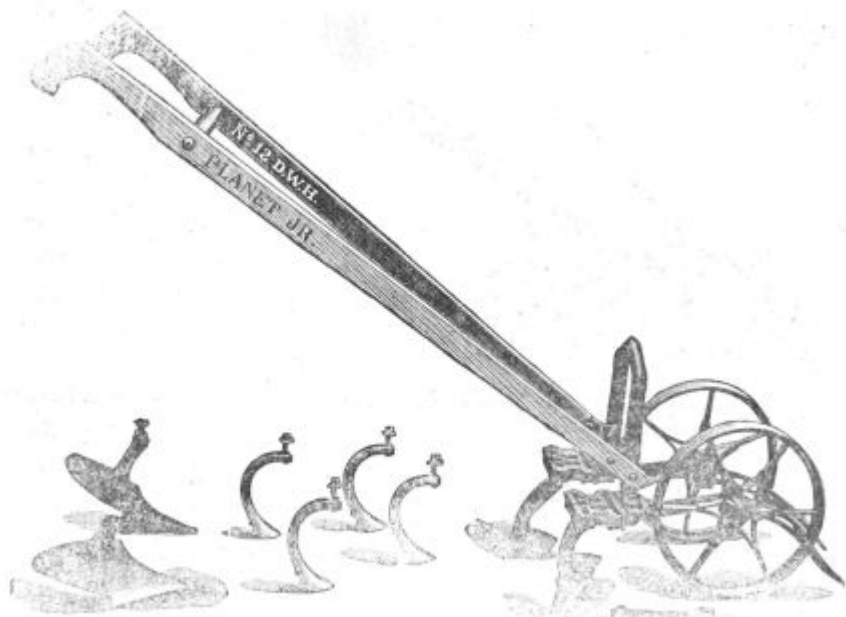
Pod. 25.

Okop. „Planet jr.“ z dvostranskimi lemeži.

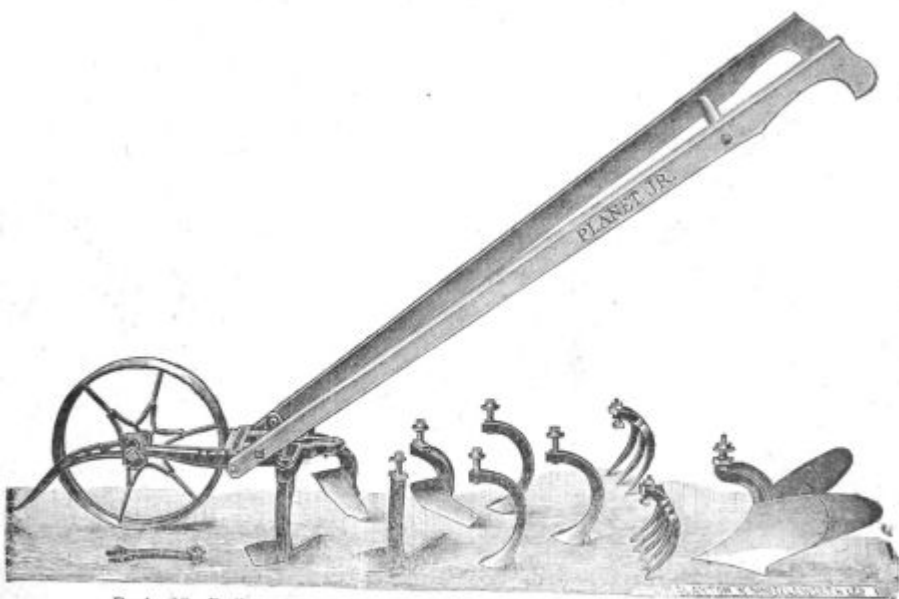

Pod. 26. Ročni okopalnik „Planet jr.“ št. 18.

in pri globokem oranju treba je več moči. Najboljše deluje priprava seveda v lahki zemlji, slabše v kameniti zemlji. Ko se lemeži na eni strani obrabijo, obrnejo se lahko na drugo stran. Največa širina, ki zamoremo s to pripravo obdelovati je 115 cm.

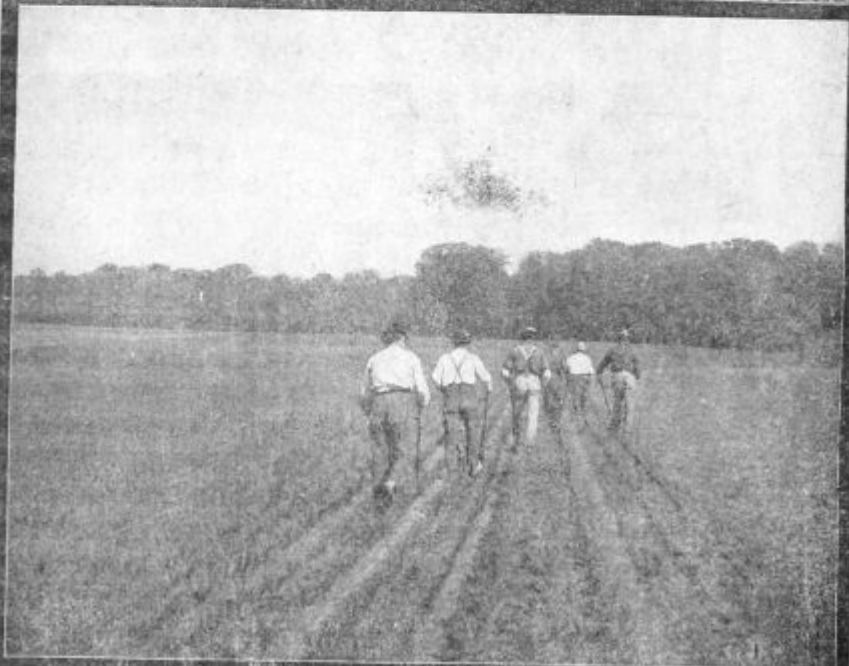

Pod. 27. Dvokolesní roční okopalník „Planet jr.“ št. 11. z různými přípravami.

Pod. 28. Roční okopalník „Planet jr.“ št. 4. z různými přípravami.

Pod. 29. Deto z ročnim okopálnikom „Planet jr.“

Ročni okopalniki so več vrst. Najbolj priprost se vidi v pod. 126. Ta obstoji iz kolesca, dveh ročajev ter iz železnega oboda, na katerega sta pritrjena s pomočjo vijakov dva zakrivljena noža. Vsa priprava podobna je nekako samokolnici. Delavec poriva okopalnik pred sabo a noža rahljata zemljo in režeeta plevel. Pri porivanju gledati je bolj na kolesce nego na nože. Od početka gre priprava nekoliko nerodno, v kratkem se ji pa vsak delavec privadi in dela celo rajši ž njo nego z motiko. —

Tudi ročni okopalnik se dá popolniti z raznimi lemeži, grabljami in osipalniki. Pod. 27. kaže nam to popolnoma jasno in zato ni treba v ta namen niti besed izgubljati. Celo sejalni stroj zamoremo napraviti iz ročnega okopalnika, ako mu pridamo pripravo, ki se vidi v pod. 28. pod ročaji. Ž njo sejemo v vrsto lahko razno semenje n. pr. grah, fižol, peso, turščico itd. Popolnoma se dá regulirati tudi daljava, v katero naj se seme zabode.

Med vsemi okopalniki so najboljši oni iz tvrdke „Planet junior“, katere ima gornje društvo v zalogi. Vsakdo, ki želi videti pripravo, potrudi naj se o priliki v društveno zalogo. Tudi se bodo napravljali s pripravo tu pa tam poskusi. Če bi hotel imeti kedo okopalnik v poskušnjo, tudi se mu ne odreče njegova želja.

Št.

GOSPODARSKÉ DROBTINICE.

Kako je krmiti bike? — Prošli teden mudil sem se na uzornem posestvu Otterbach na Gornjem Avstrijskem. Poleg večega števila mladih bikcev nahajajo se tam štirje pravi kolosi simodolskega plemena. Ko sem odprl hlevska vrata, skočil sem kar za korak nazaj, tako so mi imponirali, ali da rečem bolj odkritosrčno, vstrašil sem se jih. Vs štirje so stali namreč na vzvišenem mestu ter so bili obrnjeni proti vratam. Ko sem videl, da so privezani z močnimi jermení dobil sem pa kmalu prejšnjo koražo. Ti štirje plemenjaki tehtajo po 650 do 850 kg. Biko-rejci, kaj bi vi rekli, kakšno hrano dobivajo? Povem vam to,

kar mi je pravil najprej hlapec, potem pa še gospodar. Vsak bik dobiva na dan pet porcij in sicer prvi in drugi zajutrek, kosilo, južino in večerjo. Vse te porcije so enake. Vse skupaj tehtajo za bika in za dan: 1 kg ovsia pomešanega s $\frac{1}{2}$ kg ječmena (večinoma slabega, dobrega porabi gospodar v pipovarni) ter 6 kg rezanice. S posebnimi mericami razdeli se ta hrana na pet delov. Ko je položil hlapec biku nekoliko rezanice, žrl je, kakor bi že dva dni stradal. Biki se vsako toliko časa tahtajo, in če se kedo prenaglo debeli, pa dobi še manjše porcije. Da se krmijo biki tako pogostoma, leži vzrok v tem, da je sit bik za skok len. Če krmimo pa bika večkrat, je vedno pripravljen.

Št.

Veha na vinski posodi se mora sedaj spomladi, ko se začne klet razgrevati, nekoliko bolj rahlo zataktniti. V gorki kleti se vino namreč raztegne, če mu je toraj v sodu premajhen prostor, mora ven. Ako je sod močno zabit, napravi so v sodu hud pritisk, ki lahko provzroči, da se sod raztrešči. Zato moramo biti previdni, ko zatikamo spomladi posodo, polno z vinom. Rajši izgubimo 1 liter vina, nego da izgubimo cel hektoliter in še sod povrhu.

Kako in kedaj je najbolje cepiti murvo? — Dasi ni svilarstvo pri nas vsled nizkih cen za svilode posebno dobičkonosno, vendar se dá tu pa tam kak prazen kotiček zemljišča zasaditi z murvo, ki daje sviloprejkam potrebno hrano. Po polju pa ne moremo priporočati murv, ker delajo s koreninami in s senco preveč škode. Tu je na mestu sadno drevje. Murve se cepijo ali v oko, še boljše pa v korenino za lubad. V zadnji številki našega lista smo opisali cepljenje trte za lubad. Ravno tako se cepi murva, vendar je prerezati to na korenini, toraj okoli 5 do 10 cm. pod zemljo. Prereza se izvrši nekoliko poševno. Ko je prereza dovršena, privdigne se lubad bodisi s tem, da se s prstama močno stisne ali pa s pomočjo koščice ali klinčka iz trdega lesu. Cepič zarezati je kakor trtni cepič. Ta se zabode za lubad tako, da gleda zarez na cepiču proti lubadu in ne proti lesu, kakor bi kdo mislil. Rana in odprtine zamažejo se z ilovico in cepljenje je končano. Cepič zagrniti je z rahlo zemljo popolnoma. Na ta način prime se do 95% murv, če je vreme ugodno lahko še več. Ako imamo mnogo murv, je naj-

bolje, da si delo razdelimo. Eden odpira murve, drugi cepi, tretji maže z ilovico in zakriva. Na ta način jih cepimo do 1000 v enem dnevu. Najboljši čas za cepljenje je sedaj v aprilu, ko začenjajo murve poganjati, ko se toraj lubad lahko povzdigne. Seveda ne bomo mogli požlahtniti na ta način že starih murv, ki imajo predebel koreninski čok.

Ravno tako kakor murve cepijo se z najboljšim uspehom tudi vrtnice. V ta namen vzeti je pa kot podlago srbevke, ki so se vzgojile iz semena.

Murvin kapar (*Diaspis pentagona*) imenuje se najhujši murvin sovražnik, kar jih poznamo. Ta živalica je pokrita z majhnim ščitom ter se vseda navadno na mlajše veje, katere vzgledajo, kakor bi bile pobeljene. Navadno se ne premika iz mesta; kamor se je kapar vsel, tam ostane in srka sok iz rastline. Te zajedalke nismo še poznali pri nas do sedaj. Predlanskem pa se je v tržaški okolici nenadoma pokazal. Prinesel se je iz Italije, kjer je že močno razširjen, z raznim lepotičnim drevjem. Središče mu je bilo v mestni drevesnici. C. kr. namestništvo odredilo je, da se je vse napadeno drevje vničilo v nadi, da se vgonobi tudi žuželka, toda bilo je že prepozno. Kapar razširil se je že po tržaški okolici bolj nego se je mislilo.

Sedaj se je zapazil ta murvin sovražnik, ki napada pa tudi nekatero drugo drevje, po vsem tržaškem mestu in deloma tudi po okolici. Težko ga bo zamoriti. C. kr. namestništvo svari zato vsakega, naj ne hodi po murvino listje, murve in druge nosilce te žuželke v tržaško okolico, da ne zanese tega malopridneža, ki je doma neki iz Amerike, tudi na svoje posestvo. Vzlasti se vidi rad na vedno zeleni rastlini japonskem presnecu (*Enonymus japonicus*).

POROČILA.

Kmetijski shod v Cerknem. — Vsled posredovanja g. Antona Kosmača, župana in odbornika „Gor. kmet. društva“ imeli smo v Cerknem dne 18. in 19. marca dva kmetijska shoda.

Shoda sta bila dobro obiskana, kar spričuje, da se ljudstvo zanima za povzdigo kmetijstva v našem okraju.

Prvi dan je obrazložil g. Ernest Klavžar kot odposlanec „Gor. kmet. društva“ v živih potezah, da smo bili primorani ustanoviti za slov. del dežele novo društvo, katero se je v kratkem času razširilo po celi deželi. Animiral je poslušalce za pristop k temu prekornemu društvu.

Nato je g. nadučitelj Josip Rakovšček govoril o organizaciji kmečkega stanu. Povdarjal je seosebno to, da so večina prebivalcev naše dežele kakor tudi obširne Avstrije kmetovalci, kateri so prikrajšani v raznih zastopstvih, čemur so kmetje sami krivi vsled neorganizacije. Dokazoval je trditev, da se vsak stan vlada sam, ter spodbujal poslušalce, da se naj postavijo na lastne noge in naj bodo sami svoji.

Gledé ustanovitve zavarovalnice za govejo živino poveri se cela akcija novemu podružničnemu odboru v presojo in nadaljno vkrenitev.

Z ozirom na to, da šteje vas Cerkno z okolico vred 67 članov, ustanovi se v smislu poglavja IV. društvenih pravil nova podružnica. Načelnikom se izvoli g. Anton Kosmač, blagajnikom g. Ivan Peternelj in tajnikom g. Josip Rakovšček.

Dne 19. marca je obširno in temeljito predaval g. Klavžar o povzdigi sadjarstva v tem okraju. Priporočal je posebno, da se naj te panoge kmetijstva oprime z vso vnemo vsak kmetovalec, povdarjajoč, da se ta okraj posebno prilega sadjarstvu. Sadi naj se le par vrst sadnih dreves, da se oživotvori kupčija na debelo, posebno sedaj, ko bomo zamogli sadje lažje razpečavati po novi železnici. Priporočal je tudi prireditve sadjarskih razstav, katere so v vsodbudo; iste privabijo tudi kupca v deželo.

Gosp. Rudolf Zdolšek drž. pot. učitelj je razsežno predaval o zboljšanju živinoreje, priporočal zračne hleve, kidanje gnoja, obrazložil podeljive napake pri goveji živini.

Zavzemal se je za čiščenje travnikov. Prišedši na mlekarstvo je posebno povdarjal snažnost pri molžnji in mlečnih posodah.

Gosp. župnik Peternelj iz Jagršč je toplo priporočal ustanovitev čebelarske podružnice.

Gosp. nadučitelj Josip Rakovšček je prečital naslednje resolucije, katere je shod soglasno sprejel:

1. Javni kmetijski shod v Cerknem pozdravlja z veseljem pričeto delovanja „Gor. kmet. društva“ ter prosi visoko c. kr. vlado, naj bi zdatneje podpirala novo društvo, ki si je postavilo nalogo: povzdigniti kmetijstvo na Goriškem na tako stopinjo, na kateri bi moralo vže zdavno biti z ozirom na lego dežele. Državnih podpor, katerih je bilo doslej deležno c. kr. kmet. društvo v Gorici, naj bode deležno po večini novo društvo, katero čakajo važne naloge radi sedanjega zastajanja v napredku.

2. Slov. deželni in državni poslanci se pozivljajo, da storé primerne korake, da bode država primerno podpirala novo „Gor. kmet. društvo“ v Gorici.

3. Pozivlja se visoka vlada, da dogorno z deželnim odborom predloži dež. zboru spremembo zakona v pospeševanje živinoreje iz l. 1903., veljavno z namestništvenim razpisom l. 1904. tako, da bode odgovaljal razmeram dežele z ozirom na novo „Gor. kmet. društvo“.

4. Naprosijo se slavna uredništva vseh v deželi izhajajočih časnikov, da propagirajo to akcijo začetega delovanja „Gor. kmet. društva“,

R.

Mlekarski tečaji v Cerknem. — Iz Cerkna nam pišejo, da je slavna vlada dovolila 3—6 tedenske mlekarske tečaje. Upamo, da se ti tečaji razširijo v redno mlekarsko šolo.

„Primorski Gospodar“ dosegel je letos pač lep uspeh. Od početka leta tiska se v 1800 izvodih, kateri so že popolnoma pošli. Novim naročnikom ne bomo mogli toraj več postreči s prvimi 6 številkami lista. Kdor se naročuje na list, naroči naj ga na $\frac{3}{4}$ leta, ker se tiska list sedaj v 2200 izvodih. Od lanskega letnika imamo še nekoliko izvodov na razpolago. Celi letnik stane 2 K, brez prvih 3 štev., katerih je prav malo, 1 K.

Kakor vidite, dragi kmetovalci in kmetovi prijatelji, razvija se tudi pri nas ideja po zboljšanju gospodarstva in dokler živi ta ideja, ni se bati, da propademo.

Križanci ameriškanskih trt. — C. kr. vinarski nadzornik v Trstu g. Ad. Postl prepustil mi je nekoliko križancev ameriškanskih trt, da jih dam po nekoliko temu ali onemu vinogradniku v poskušnjo. Tudi sem pridelal sam precejšnje število

kolči takih trt, katere rad prepuščam naročnikom. Če želi kdo nekoliko teh križancev (10 do 20), naj se prijavi osebno v upravi „Prim. Gospodarja“.

Št.

Naročba na gumijeve trakce. — Kdor se misli še naročiti na gumileve trakce, prijavi naj se čim prej. -

H vprašanju glede rastlinskega varstva. — Mnogovrednosti izgublja se kmetovalcem, gozdarjem, vinogradnikom in sadjarjem s tem, da se mnogobrojni živalski in rastlinski škodljivci kulturnih rastlin ne poznajo ali ne pokončujejo pravočasno in s pravimi sredstvi. Da se to zlo kolikor toliko omeji, oživelo je c. kr. kmetijsko ministerstvo c. kr. kmetijsko bakterijsko postajo združeno s postajo za rastlinsko varstvo na Dunaju, kateri se je naročilo, da daje brezplačno pojasnila o vsem, kar se tiče rastlinskega varstva.

C. kr. kmetijsko-bakterijsko postaja združena s postajo za rastlinsko varstvo ne določa toraj samo vrst poslanih rastlinskih škodljivcev, ampak svetuje tudi gledé zatiranja in vodi na željo večja dela za pokončevanje rastlinskih škodljivcev, v slučaju potrebe.

Tudi preiskuje ta postaja doposlane ji uzorce zemlje gledé na škodljivce, ki se nahajajo v nji, ali gledé na bakterične lastnosti.

Da se¹ ogne brezpotrebne dopisovanju in zamudi, se priporoča, naj se blago, ki se pošilja postaji, primerno zavije. Bolne rastline in nabrane škodljivce zaviti in poslati je, ako je to na kak način mogoče, tako, da dospejo te reči še žive v zavod. Rastline pošiljajo se najboljše v mokrem mahu, žuželke v dobro zaprtih steklenkah, eventuelno v alkoholu.

Vsaki pošiljatvi pridati je kolikor mogoče natančen opis o tem, kar se je opazilo gledé nastopa rastlinskega škodljivca.

Na željo pošljejo se v vsakem posameznem slučaju poizvedovalne dopisnice, na katerih so izražena najvažniša vprašanja.

Ker hoče pa poskušati c. kr. kmetijsko-bakterijsko postajo, združena s postajo za rastlinsko varstvo postaviti tudi temelj za statistiko rastlinskih bolezni, pozivlja vse one, ki hočejo stopiti v službo rastlinskega varstva, naj se prijavijo pri ti postaji kot „stalni sotrudniki“.

Natančne dolžnosti te častne službe sporoči potem postaja posameznim kompetentom. Ti stalni poročevalci imenujejo se lahko, dokler traja njihovo razmerje s postajo, „Poročevalec c. kr. kmetijsko - bakterijologične postaje, združene s postajo za rastlinsko varstvo“ in imajo pravico, da dobivajo brezplačno vsa razglasila, ki jih zavod izdaje.

Na novo priglašeni udje Goriškega kmetijskega društva.

Bralno društvo „Narodni Dom“ Škrbina	„ „ Zatomin „ „
Orel Filip, Ponikve 3 p i Avberju	„ „ Žabče „ „
Baron Hothenbüchel Karol, c. kr. okr. komisar Tolmin	Perič David, pos. Bilje
Lasič Rudolf, c. kr. okr. šolski nadzornik Tolmin	Stepančič Jožef, pos. Lipa 30
Čibej France, c. kr. višji pis. vodja v Gorici	Mlekarska zadruga Volče
Hatze France, Križ pri Tomaju	Reja Andrej, Neblo
Grmek Jožef, Gradnje 2 pri Avberju	Vran Ivan, Kazlje 64
Fabjan Anton, „ „ „	Vuga Anton, pos. gost. Sv. Lucija 43
Gospodarsko bralno društvo v Cerknem	Fon Anton ml., pos. „ „ 18
Terček Franc, gozdar „ „	Švara Franc, kaplan „ „
Plemel Josip, pos., trg. „ 62	Valeničič Anton, Modrejce 21
Peternelj Jakob, Dol. Novake 39	Kavčič Tomaž, „ 7
Obid Anton, Dol. Novake 13	Manfreda Andrej, Idrija
Ortar Anton, Bukovo 71	Komel Valentin, Ajšovica 9
Delak Jakob, Štorje	Hebat Henrik, Rihenberg
Jelušič Ivan, „ „	Šgubin Kristjan, gost. Trst
Majcen Ivan, „ „	Kodermac Franc, Hlevnik
Rijavec Ciril, Šempas	Fabrizio Karol, Hruševlje
Rijavec Anton, Sv. Mihel 3 pri Šempasu	Žamar Celestin, Barbana
Štrukelj France, „ „ 30 „ „	Peršolja Josip, Neblo
Soverčič Anton, „ „ 2 „ „	Bizjak And. r. Mih. Šempeter pri Gorici
Zdolšek Rudolf, kmetijski potov. učitelj Tolmin	Šauli Ferdinand, pos. „ „
Poniž Ambrož, naduč. Rihenberg	Serežin Anton, Tomaj 67
Čebrovič Anton, Rihenberg-Tabor 12	Večerina Alojzij, „ 77
Katastralna občina Čadri pri Tolminu	Škei Josip, „ 54
„ „ Dolje „ „	Roje Alojzij, „ 23
„ „ Ljubin „ „	Bole Ivan, Utovlje Tomaj 17
„ „ Podmetec pri Tolminu	Zabrič Franc, Šepulje „ 20
„ „ Poljubin „ „	Škerl Josip, „ 56
„ „ Volarje „ „	Černe Anton, „ 33
	Ukmar Karl, „ 66
	Škapin Josip, „ 60
	Švara Alojzij, žup. Gabrovica

(Dalje pride)